Poštarina plaćena u gotovom

Vjesnik biskupije đakovačke

God. V. Đakovo, veljača 1952. Broj 2

Liturgija

Sveta Uskrsna noć

(Uskrsna vigilija, bdijenje)

Prastara Crkva je Uskrs dočekala u svetom raspoloženju, molitvama i obredima, punim svete simbolike. To je bila uskrsna vigilija, za koju sv. Augustin veli da je: „mater omnium sanctarum vigiliarum" (Sermo 219, PL 38, 1088). Koncem 10. stoljeća počeli su kršćani napuštati noćno bdijenje i obavljali su obrede na V. Subotu pred večer, kasnije u ranije sate poslije podne, i napokon u 14. stoljeću u V. Subotu prije podne. Kada je V. Subota prestala biti svetkovina, puk se polako udaljio od prekrasnih obreda uskrsne vigilije, i u Srednjoj Evropi se pojavila, u zamjenu, uskrsna procesija i proslava Uskrsnuća.

Sv. Otac Pijo XII. dekretom od 9. veljače 1951. g. obnovio je staru liturgijsku uskrsnu vigiliju, svetu uskrsnu noć, s nakanom, da se vjerni puk vrati prastarim kršćanskim obredima.

Gdje se 1951. g. obavila svečano ova vigilija, puk je proživio nezapamćen vjerski misterij.— Svrha ovoga članka je prikazati svećenstvu liturgijsku reformu obnovom stare uskrsne vigilije.

I. Promjene u brevijaru

Matutin i laudes. U koru se više ne anticipiraju na V. Petak kao do sada, nego se mole na V. Subotu prije podne. Kod privatnog molenja se može anticipirati kao do sada. U samom oficiju su provedene neke manje izmjene:

Laudes: svršavaju s poznatom Antifonom: *Christus factus est*, ps. 50. *Miserere* se ispušta, i odmah dodaje nova oracija: *Concede, quaesumus, omnipotens Deus: ut qui Filii tui resurrectionem devota exspectatione praevenimus; eiusdem resurrectionis gloriam consequamur,*— svršetak se moli tiho: *Per eundem Dominum.*

Male hore: se mole kao na V. Četvrtak sa istim završetkom kao kod *Laudes.* Nakon Antifone: *Christus factus est,*—ispušta se Ps. 50. *Miserere* i odmah se dodaje gornja oracija: *Concede, quaesumus* . . .

Vespere: se mole poslije podne kao na V. Četvrtak, ali sa slijedećim izmjenama: *1. Antifona: Hodie afflictus sum valde, sed cras solvam vincula mea.* Ostalo po starom. Antifona za *Magnifikat: Principes sacerdotum et pharisaei munierunt sepulcrum, signantes lapidem, cum custodibus.* Iza Magnifikat se opetuje ista Antifona i odmah se završuje molitvom kao gore kod Laudes. Time svršavaju Vespere.

Kompletorium: se moli kao na V. Četvrtak samo se ispušta: *Christus factus est* i Ps. 50. i završava poznatom molitvom: *Visita, quaesumus, Domine* . . . s tihim završetkom: *Per Dominum.*

II. Liturgija svete uskrsne noći

Gdjegod je moguće, napose u gradovima, trebalo bi uvesti liturgiju svete uskrsne noći, jer je puna prekrasne simbolike i dostojan doček najveće svetkovine kršćanstva: Uskrsa.

1. Priprava. Početak obreda neka bude oko 10 sati na večer tako, da sv. Misa počne oko ponoći. Oltar je pokriven oltarnicima. Svijeće na oltaru se pale tek na početku Mise. U crkvi neka gori tek najnužnije svijetlo. Svaki vjernik, po mogućnosti, neka ponese sa sobom svoju uskrsnu svijeću. Pred crkvom na zgodnom i vidljivom mjestu, ili pred ulazom u crkvu,

zapali se oganj i to iskrom iz kremena. Ta iskra iz kremena simbolizira uskrsnuće Kristovo iz kamenog groba. Krist je ugaoni kamen. Oganj užežen iskrom iz kremena zapalit će uskrsnu svijeću, koja u liturgiji uskrsne vigilije simbolizira opet Krista, i dalje će taj oganj zapaliti sve ostale svijeće u crkvi, da se time zorno prikaže Krista kao svijetlo svijeta.

2. Blagoslov novog ognja. Obred je vrlo pojednostavljen. Svećenik u ljubičastom plaštu s ministrima (djakon i subdjakon bez manipula) dolaze k ognju. Sudjakon s ostalim klericima nosi naprijed križ i kod ognja okrene se prema celebrantu. Djakon na putu ide lijevo, a kod ognja se postavi desno celebrantu. Posebni djakon u bijeloj dalmatici nosi uskrsnu svijeću. Kod nas je običaj da još jedan klerik nosi trokraku svijeću, što se može zadržati, ali ju ne treba paliti, jer se svi obredi vrše samo oko uskrsne svijeće. Kler se razdijeli lijevo i desno celebrantu, a puk neka okruži oganj, da može pratiti posvetu. Posveta ognja sadrži samo jednu oraciju: V. *Dominus vobiscum.* R. *Et cum spiritu tuo. Oremus: Deus, qui per Filium tuum, angularem scilicet lapidem, claritatis tuae ignem fidelibus contulisti: productum e silice, nostris profuturum usibus, novum hunc ignem sanctifica: et concede nobis, ita per haec festa paschalia caelestibus desideriis inflammari; ut ad perpetuae claritatis, puris mentibus, valeamus festa pertingere. Per eundem Christum Dominum nostrum. R. Amen.* — Tada svećenik tri puta poškropi oganj bl. vodom ne govoreći ništa. Akolita stavi u kadionicu blagoslovitu žar i svećenik, stavivši na žar tamjan, tri puta okadi novi oganj.

3. Blagoslov uskrsne svijeće. Akolita (ili djakon u bijeloj dalmatici) donese pred celebranta uskrsnu svijeću, stavi ju na mali stol, i i sada počima simbolički obred posvete uskrsne svijeće. Prvotna je svrha uskrsne svijeće bila da svijetli cijelu noć do uskrsnog jutra vjernicima, koji su slavili uskrsnu vigiliju. Kasnije se razvila bogata simbolika u vezi s uskrsnom svijećom. Ona je simbol uskrsnulog Krista, koji je svijetlo svijeta. Obred posvete se odvija slijedećim redom: a) Svećenik tvrdim drškom urezuje u svijeću dva ureza u obliku križa i pri tom govori: *Christus heri et hodie* (urezuje uspravni zarez) — *Principium et Finis* (urezuje poprečni zarez) — b) Nad uspravnim zarezom urezuje u svijeću grčko slovo Alfa govoreći: *Alfa,* zatim ispod istog istog zareza dolje urezuje slovo Omega govoreći: *et Omega.* c) Tada u četiri plohe što ih čini urezani križ urezuje brojke tekuće godine (1952) i pri svakom urezu brojke redom govori: *Ipsius sunt tempora* (1) — *et saecula* (9) — *Ipsi gloria et imperium* (5) — *per universa aeternitatis saecula. Amen.* (2). d) Zatim svećenik poškropi bl. vodom i okadi pet tamjanovih zrna te ih stavlja u urezani križ na uskrsnoj svijeći i kod pojedinog zrna izgovara redom riječi: *Per sua sancta vulnera — gloriosa — custodiat — et conservet nos — Christus Dominus. Amen.* — e) Svećenik prima od djakona na novom ognju zapaljenu svijećicu i njom pali uskrsnu svijeću, koju drži djakon u bijeloj dalmatici, govoreći: *Lumen Christi gloriose resurgentis — Dissipet tenebras cordis et mentis.* — f) Sada svećenik blagosivlje zapaljenu uskrsnu svijeću: V *Dominus vobiscum.* R. *Et cum spiritu tuo. Oremus: Veniat, quaesumus, omnipotens Deus, super hunc incensum cereum larga tuae benedictionis infusio: et hunc nocturnum splendorem invisibilis regenerator accende; ut non solum sacrificium, quod hac nocte litatum est, arcana luminis tui admixtione refulgeat; sed in quocumque loco ex huius sanctificationis mysterio aliquid fuerit deportatum, expulsa diabolicae fraudis nequitia, virtus tuae majestatis assistat. Per Christum Dominum nostrum. Amen.*

Ovakav obred posvećenja uskrsne svijeće bio je još u ranom srednjem vijeku poznat. U mnogim mjestima se običavalo na uskrsnoj svijeći zabilježiti i drugi važniji dogadjaji, kao na pr. podaci i imena vladajućeg Pape, biskupa, kralja, magistrata i važnije svetkovine. — U gornjem obredu leži duboka simbolika.

Urezani križ označuje posvetu. Slova Alfa i Omega označuju kraljevstvo Kristovo kroz vjekove. Pet zrna tamjana simboliziraju pet proslavljenih rana Kristovih, što ih nosi uskrsnuli Krist na svome proslavljenom tijelu, a svijeća i svijetlo su sjajan simbol Krista, koji je o sebi rekao: Ja sam svijetlo svijeta. Ovako posvećena i tolikim simboličkim znakovima ukrašena svijeća dostojan je reprezentant i simbol Uskrsnulog!

4. Svečani ophod s gorućom uskrsnom svijećom. Uskrsna svijeća zauzima i u ophodu i pred oltarom počasno mjesto, koje dominira, jer ona je simbol Krista, koji triumfira nad tminama smrti. Ona unaša u tamnu crkvu svijetlo, jer će svi, i kler i vjernici, od uskrsne svijeće primiti novo svijetlo u znak prvog prosvijetljenja po krštenju, a na temelju zasluga Kristovih. Red u ophodu je slijedeći: naprijed vodi turifer (po rimskom običaju),

slijedi subdjakon odjeven u ljubičastu tunicelu s križem, pokraj njega dva akolita, iza njega nosi djakon odjeven u bijelu dalmatiku zapaljenu uskrsnu svijeću, — odmah iza njega ide svećenik, njemu s lijeva djakon u ljubičastoj dalmatici, zatim kler po dostojanstvu, napokon vjernici. Ophod polazi od novog ognja prema ulazu u crkvu, koja se nalazi u tami, jer su sva svijetla ugašena. Čim je djakon s uskrsnom svijećom stupio u crkvu, podigne visoko svijeću i pjeva : *Lumen Christi.* Svi se okrenu prema uskrsnoj svijeći, pokleknu i pjevaju : *Deo gratias.* Ovdje celebrant zapali na uskrsnoj svijeći svoju svijeću, koju nosi u ruci. U sredini crkve ponovi djakon višim glasom pjevanje : *Lumen Christi,* i opet svi odgovaraju, pokleknuvši prema uskrsnoj svijeći : *Deo gratias.* Ovdje se na uskrsnoj svijeći zapale svijeće klera. Ophod se nastavlja i pred oltarom djakon po treći puta zapjeva još višim glasom : *Lumen Christi,* a svi pokleknuvši kao prije odgovaraju : *Deo gratias.* Sada se na uskrsnoj svijeći zapale svijeće vjernika i ostale svijeće po crkvi, osim svijeća na oltaru, koje se pale tek za Misu.

5. *Proslava i himan uskrsnoj svijeći.* — Pred glavnim oltarom u sredini se postavi visoki svijećnjak i djakon stavi na njega uskrsnu svijeću tako, da ona dominira u svetištu i u koru. Kler se postavi u kor s jedne i druge strane oltara oko uskrsne svijeće, celebrant s djakonom pratiocem se postavi sa strane Epistole, a subdjakon s križem, akoliti i turifer se postave sa strane Evandjelja okrenuti licem prema uskrsnoj svijeći. Ona ovdje pred oltarom simbolizira prisutnoga Krista medju svojim apostolima i vjernicima.

Exsultet. Djakon u bijeloj dalmatici uzme knjigu, polazi pred celebranta, klekne i moli blagoslov kao kod sv. Mise. Svećenik mu podijeljuje blagoslov riječima : *Dominus sit in corde tuo, et in labiis tuis : ut digne, et competenter annunties suum paschale praeconium : In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.* Djakon se vraća k stalku pokrivenom bijelim pokrovom na strani Evandjelja, stavi knjigu na stalak, okadi najprije knjigu, a tada obilazi uskrsnu svijeću okolo i nju neprestano kadi. Svi ustaju kao kod Evandjelja i s gorućim svijećama u rukama slušaju : *Exsultet,* u kojem se na svečan način slavi uskrsna noć, koja je bila svjedokom Kristova uskrsnuća. Mala je promjena u tome, što djakon ne prekida pjevanje radi umetanja pet tamjanovih zrna i palenja svijeća, budući je to prije učinjeno.

6. *Čitanje proročanstava.* Sada poklanja sv. Crkva svoju pažnju opet katekumenima, koji su u staro kršćansko doba noćas primali sv. Krst, sv. Potvrdu i sv. Pričest. Zato slijede sada odabrana četiri čitanja, gdje se izabranicima za krštenje ponovno predočuje čitavo djelo Providnosti Božjeg spasenja. Proročanstva se čitaju pred uskrsnom svijećom u sredini pred oltarom. Svećenik sjedi i sluša čitanje, a sam ne čita proroštva. Svi ostali sjede i slušaju proročanstva. Time je u život uveden stariji crkveni obred, kada su svi prisutni, biskup ili svećenik, djakon i subđakon, štioc, kor i puk živo sudjelovali u liturgijskoj drami. Celebrant je glava liturgijske zajednice i po svom dostojanstvu on vodi obrede na oltaru, — on udružuje svoj glas sa čitavom zajednicom i sluša čitanja, — on sve vodi i prati i ujedinjuje u skupnu molitvu. Zato je nakon poziva : *Flectamus genua,* umetnuta stanka, za koje svi kleče na oba koljena i prikazuje svoje molitve, a tek na poziv : *levate,* svi ustaju i celebrant sve molitve prisutne Crkve skuplja (collecta !) i Bogu prikazuje.

Čitanja ili proroštva su ostatak zadnje kateheze, koja se neposredno prije krštenja držala katekumenima. Ona danas imaju svrhu da priprave vjernike za obnovu krsnog zavjeta.

Rimski Misal je do sada sadržavao 12 čitanja, a novi obred sadržaje samo četiri. *Prvo čitanje:* naviješta stvaranje svijeta i Crkva želi katekumenima i vjernicima staviti pred oči tajnu, da se u krštenju dogadja novo stvaranje, preporod čovjeka. *Drugo čitanje :* prikazuje prolaz kroz Crveno more kao prekrasan simbol, da su kršćani u smrt Kristovu kršteni i ujedno u krštenju kroz crveno more krvi Kristove spašeni i uvedeni u Svetu Zemlju, Crkvu Kristovu. *Treće čitanje :* opisuje blaženi život u mesijanskom kraljevstvu. Jeruzalem će biti očišćen i Gospodin će opet u svojoj slavi stanovati na Sionu. *Četvrto čitanje :* donaša oporuku Mojsijevu. Crkva se boji da bi novokršteni mogli prebrzo zaboraviti svoj krsni zavjet. Slijedeće pjevanje obećaje vjernost Gospodinovu. On je začetnik i nagrada naše vjere.

7. *Prvi dio litanija Svih Svetih.* Svi kleknu na svojim mjestima, ne legnu, jer to potječe odanle, gdje su se te noći podjeljivali viši redovi! Dva pjevača kleknu pred uskrsnu svijeću (klecalo) i pjevaju litanije, a ostali odgovaraju

ne ponavljajući zazive. U župskim crkvama se litanije mole. Dotle ostali ministranti spremaju sve za posvetu krsne vode. Litanije se mole sve do zaziva: *Propitius esto.* — Sada u crkvama, gdje postoji krsni studenac, slijedi blagoslov krsne vode, a u ostalim crkvama slijedi: Obnova krsnog zavjeta.

8. *Blagoslov krsnog studenca.* Posuda s vodom se postavi ili pokraj uskrsne svijeće ili na drugom prikladnom mjestu, a po običaju i vani pred crkvom. Novi obred unosi dosta promjena, ali dok svećenstvo ne dobije u ruke nove formulare, neka se drži kao do sada Rimskog Obrednika. Gje je moguće neka se sada obavi svečano krštenje.

9. *Obnova krsnog zavjeta.* Nakon blagoslova krsnog studenca, ili gdje toga nema, nakon prvog dijela litanija Svih Svetih, polaže se svečana obnova krsnog zavjeta. Svećenik okadi uskrsnu svijeću, koja je do sada bila u središtu liturgije, jer nam ona simbolizira uskrsnulog Spasitelja, čija tajanstvena moć prelazi preko uskrsne svijeće njezinim uronjavanjem u krsnu vodu, i zato ta svijeća pri obnovi krsnog zavjeta zauzima časno mjesto. Zato svećenik kadi uskrsnu svijeću i tada ili stane pred nju ili se popne na propovijedaonicu, te naviješta obnovu krsnog zavjeta, kao što je bio običaj u prastaroj Crkvi, riječima: Ove svete noći, predraga braćo, sveta Majka Crkva, obnavljajući štovanjem smrti i pokopa Gospodina našega Isusa Krista, uzvraćajući Mu ljubav, bdije, i očekujući Njegovo slavno uskrsnuće, iz duše kliče u radosti.

Pošto smo, kako uči Apostol, s Kristom u krštenju zakopani u smrt, pa kao što je Krist od mrtvih uskrsnuo, tako i mi moramo provoditi novi život, imajući na umu, da je stari čovjek u nama zajedno s Kristom razapet tako, da u buduće ne služimo grijehu. Budimo dakle uvjereni, da smo umrli grijehu i da živimo Bogu, u Kristu Isusu Gospodinu našem.

Radi toga, predraga braćo, završivši četrdesetdnevno odricanje, obnovimo sveti krsni zavjet, kojim smo se nekoć odrekli sotone i njegovih djela, kao i svijeta, koji je protivnik Boga, i obećali, da ćemo u svetoj Crkvi katoličkoj Bogu vjerno služiti. Dakle:

Sv.: Odričete li se sotone?

Puk: Odričemo.

Sv.: I svih djela njegovih?

Puk: Odričemo.

Sv.: I svega sjaja njegova?

Puk: Odričemo.

Sv.: Vjerujete li u Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje?

Puk: Vjerujemo.

Sv.: Vjerujete li u Isusa Krista, Sina njegova jedinorođenoga, Gospodina našega, rođena i mučena!

Puk: Vjerujemo.

Sv.: Vjerujete li u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih, oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela i život vječni?

Puk: Vjerujemo.

Svećenik: A sada pomolimo se Bogu zajedno, kao što nas je Gospodin naš Isus Krist učio moliti: *Oče naš*... mole svi zajedno.

Sveć.: I svemogući Bog, Otac Gospodina našeg Isusa Krista, koji nas je preporodio vodom i Duhom Svetim, i koji nam je oprostio grijehe, neka nas on u istom Kristu Gospodinu našem čuva svojom milošću u život vječni.

Puk: Amen.

10. *Litanije Svih Svetih, drugi dio.* — Svi kleknu i pjevači nastavljaju pjevati litanije Svih Svetih. *Propitius esto — Milostiv budi.* Za to vrijeme celebrant odlazi s ministrima u sakristiju, gdje se obuče u bijelo ruho za svečanu Misu vigilije. Uskrsna svijeća se postavi na svoje mjesto sa strane Evanđelja. Oltar se okiti cvijećem i sada se zapale svijeće na oltaru.

III. Svečana Misa uskrsne vigilije

1. *Promjene.* a) — Na koncu litanija pjevači odmah pjevaju svečano: *Kyrie eleison.* Celebrant s asistencijom prilazi k oltaru, ispušta pristupne molitve, ali kadi oltar po običaju. To je stara rimska tradicija sve do 11. i 12. stoljeća, da je svećenik idući k oltaru tiho u sebi molio pristupne molitve. Tek u 13. i 14. stoljeću Crkva je propisala pristupne molitve da se mole pred oltarom, ali tiho, dok pjevači pjevaju: *Kyrie.* Na sličan način se tumači i ispuštanje Ivanovog Evanđelja na koncu Mise, jer je to nekada bila privatna molitva celebranta, dok se vraćao u sakristiju. b) — Nakon Epistole se pjeva tri puta sve višim glasom: *Aleluja.* — c) Na Evanđelje se ne nose svijeće, nego samo tamnjan. — d) Danas se ne moli *Credo* niti *Ofertorij.* — e) Predslovlje je uskrsno (sed in hac potissimum nocte). — f) Infra actionem: *Communicantes* i *Hanc igitur.* — g) Ne daje se pax. — h) *Agnus Dei* se ispušta, ali se mole tri daljnje molitve prije *communio.* — i) Mjesto communio pjevači pjevaju, a celebrant čita: *Vespere autem sabbati,*

ali se ispušta *Magnifikat.* — j) Slijedi postcommunio, zatim *Ite Missa est, alleluja, alelluja.* Zadnje evanđelje se ispušta i svi se vraćaju u sakristiju.

2. Značenje misne liturgije. Liturgija Mise uskrsne vigiligije stoji pod dojmom Uskrsnuća Spasiteljeva i duhovnog uskrsnuća novokrštenika, koji su u Kristu umrli svijetu i grijehu, i ustali na nov život u Bogu. Po primjeru Isusovu pripravljali su se prvi kršćani četrdesetdnevnim postom i molitvama te svetim obredima katekumenata na sv. Krštenje, koje se svečano podijeljivalo u uskrsnoj noći. Zato se i danas još posvećuje krsna voda u ovoj noći. Radi oduljih obreda uskrsne vigilije nešto je skraćena sv. Misa ispuštanjem nekih misnih dijelova. Novokrštenici su danas na Uskrs prvi puta postali dionici novozavjetne žrtve, koju svećenik noćas za njih prikazuje. Danas prvi puta su postali dionici Tijela Spasiteljeva u sv. Pričesti. Uskrsna otajstva o kojima govori tajna i popričesna molitva jesu: sv. Krst, sv. Ispovijed i sv. Pričest. Zato i mi stariji kršćani operimo dušu svoju u krvi Spasiteljevoj, kao što su je i novokrštenici očistili vodom, koja je istekla iz prsiju Njegovih. Radi toga smo ove noći i obnovili krsni zavjet i odrekli se svijeta i njegove raskoši. Budimo dionici svete uskrsne gozbe, blagujmo uskrsno Janje, koje je zalog našeg uskrsnuća.

U predivnim obredima stare uskrsne vigilije odiše duh prvog kršćanstva, uske veze i sjedinjenja s Kristom, koji je po liturgiji i sv. sakramentima izvor života milosti u Crkvi.

Ah, ti kumovi!

(Piše stari svećenik)

22. Spomenuta „praksa" je u očima Sv. Stolice „abusus", a ne usus . . . i time: sapienti satis . . .

Ne može naime postojati „praksa", koja se osnovno protivi teološkim načelima!!

23. Pa kako to, da je mjestimice ipak prilično zavladala takva „praksa"? Kako? — E, šta ćeš . . . bilo je ljudi, koji su mogli doslovce kazati: „quoniam non cognovi litteraturam . . .", i kod ovakvih ljudi procvatu ovakve „prakse".

„Netrpeljivost"?

24. „Sve je to u redu", priznat će sada mladi upravitelj, koji se ipak još dobro sjeća teoloških prelekcija, „ali meni će sugrađani druge vjeroispovijesti predbacivati, da širim *„netrpeljivost"*, kad odklanjam kuma inovjerca".

25. Ne boj se, brate! I druge vjeroispovijesti, svaka za se, stoje na sličnom stanovištu kao i mi.

U Bračnom Pravilniku Pravoslavne Crkve stoji u § 67 među ostalim, da ne mogu biti svjedoci vjenčanja „hrišćani nepravoslavnoga ispovijedanja".

Ako kod pravoslavnog braka ne dozvoljavaju inovjercu niti da bude *svjedokom*, zašto bi morala baš katolička Crvva dopustiti nekatoliku, da bude čak *kum* kod krsta!?

26 U pitanju kumovanja uostalom Pravoslavna je Crkva barem tako stroga kao i mi.

U „Glasniku" Srpske pravoslavne Crkve od g. 1947. str. 158, Sv. Sinod daje uputstvo, da lica, koja su sklopila samo građanski, a ne i crkveni brak, nisu dostojna nikakve crkvene časti, „a pogotovo ne mogu kumovati pri krštenju dece obzirom na religiozna i moralna svojstva, koja se od kuma po crkvenim propisima traže".

I po novom Ustavu Pravoslavne Crkve od 30. V. 1947. čl. 180 br. 4 gubi biračko pravo u crkveno-opštinski savet, (a time i časno pravo kumovanja) ono lice, „koje živi vanbračno, ili je u braku, koji Crkva nije blagoslovila".

27. Od kuma traži dakle pravoslavna Crkva svojstva religioznog i moralnog značaja; a tih svojstava svakako ne može suponirati kod onih osoba, koje ne pripadaju pravoslavnoj Crkvi; jer nepravoslavac ne će odgajati kumče u religioznim principima pravoslavne Crkve . . . a zašto bi se zamjeralo nama katolicima, ako stojimo za svoje područje na istom načelu!?

Praktično rješenje

28. Ako ipak inovjerac želi prisustvovati propter familiaritatem vel amicitiam krštenju katoličkog djeteta, može to župnik pripustiti; glavno je, da kod bitnog čina krštenja inovjerac ne drži djeteta, odnosno, da ga se fizički ne dotakne.

29. Pa tko će onda držati dijete?

Neka ga drži primalja, ili koja bakica, koja je za to tehnički mnogo bolje sposobna, nego muškarac, naročito, ako su prije krštenja malce zalijevali.

30. Pa onda će biti primalja kuma djeci čitave župe!?

Ne će! Jer da netko bude kumom, valja da ima intenciju biti kum (kan. 765, 1) ... a te intencije primalja jamačno nema.

31. Uvaženi pastoralista Ušeničnik piše: „Duhovni pastir neka pouči vjernike, tko *može* i tko *smije* biti kum kod krštenja. Neka im preporuči, da dođe otac ili barem babica blagovremeno obavijestiti, kada će biti krštenje i tko će biti kum. Tako će biti amo tamo moguće mudro i oprezno spriječiti, da ne bi došli na krštenje nedostojni kumovi.

32. U sumnji, da li može biti netko valjano ili dozvoljeno kum, neka se župnik obrati na biskupa, ako ima za to još vremena (kan. 767)."

Ako nema više vremena, da župnik pita biskupa za savjet, Ušeničnik daje slijedeće uputstvo:

33. „Ako dođe inovjerac, ili tko drugi, koji ne može biti niti valjano kum, tada neka dušobrižnik mirno izjavi, da taj po crkvenom Zakoniku ne može biti kum.

Ako ga ne bi mogao sklonuti da otiđe, smio bi mu dopustiti, da bude prisutan kao svjedok, ali ne smije držati djeteta, niti ga se za vrijeme krštenja doticati.

34. Ako pak pošalju na krštenje osobu, koja bi doduše valjano mogla biti kumom, ali nije dozvoljeno da bude: tada neka župnik bude oprezan; neka se čuva svake uvredljive riječi.

35. Ako bi time, da odbije nedostojnoga, izazvao protivljenje prema Crkvi, neka izabere manje zlo i neka ga pripusti za kuma" (vidi Ušeničnik, Pastirsko bogoslovlje, 1940, str. 127).

36. Isto kao Ušeničnik uči i Coronata (Comp. Juris Canonici III, n. 92): „Si parochus intellegat indignum ad munus patrini designari, id designatibus significare prudenter debet. Verum a repellendo indigno grave incommodum excusare potest".

37. Osim toga piše isti Coronata: „Massones notorii officium patrini in baptismo suscipere nequeunt, saltem licite; et, si aliter fieri non possit, melius erit baptismum sine patrinis ministrare.

Si parentes designent patrinum massonem aut haereticum, quem defficulter repellere potest parochus, talis admitti poterit non ut patrinus sed ut testis" (ibidem).

Uzmi ovom zgodom u ruke i Noldina III, 80, nota.

*

Tko može biti valide kum?

38. Iz izloženoga je jasno, da može biti kum kod katoličkog krštenja valjano samo onaj, koji je katolik.

39. To proizlazi već iz zadaće, koju kumovi preuzimaju prema kan. 769, naime, „da su dužni vazda se brinuti za duhovnog sina; i što se tiče kršćanskog življenja, pomno nastojati, da se ovaj za svega života pokazuje takvim, kakvim oni svečanom ceremonijom obećaše, da će biti" (Rimski Obredn. II, 1, 38).

40. Drugi uvjet, što ga postavlja crkveno pravo jest, da „odabere kuma sam krštenik, ili njegovi roditelji ili skrbnici ili krstitelj, kad ovih nema" (Rimski Obredn. II, 1, 34, 4).

Drugim riječima: osoba, koja će kumovati, mora biti točno određena.

Određeni kum može doduše kumovati i putem zastupnika („procurator"); to biva, ako se on nalazi u udaljenom mjestu ili je inače spriječen prisustvovati krštenju.

41. Negdje je vladala praksa, da je određeni kum ostavio roditeljima, neka oni označe zastupnika, kojega god budu htjeli.

Čisto teoretski govoreći, mogli bi se naći argumenti za taj postupak. Ali je Sv. Kongregacija de Sakramentis izjavila 24. VII. 1925: „Praedicta consuetudo est reprobanda" (AAS 1926, 43).

42. Konačno se traži za valjano kumovanje, da kum krštenika fizički drži, ili barem da ga se dotakne u času polijevanja (kan. 665, 5).

Samo po sebi bilo bi doista lijepo, kad bi *kum* sam *držao* u naručju krštenika; zato se i kaže u narodu „držati na krštenju"; ali kako treba dijete u svrhu mazanja okretati i otkrivati, bit će praktički bolje, da se dijete nalazi u rukama primalje, a ne kojega nespretnoga čike.

43. Da mora za valjano kumovanje kum imati i nakanu vršiti tu službu, već smo spomenuli.

44. S uvjetom spomenutim u kan. 765, 3 u našim krajevima teško da će svećenik imati posla.

Bit će i prilično rijetko, da je koji kandidat kumstva izopćen sententia condemnatoria vel declaratoria: takav dakako ne može biti kumom (kan. 765, 2).

Propovijedanje o kumovima

44. Da ne bi župnik došao u nepriliku sa kumovima, bit će vrlo dobro, ako od vremena do vremena vjernicima protumači, što znači

biti kum. U tu svrhu neka prouči iz Obrednika poglavlje o kumovima, gdje je točno izloženo, tko može biti valjano kum, a tko dozvoljeno.

45. Kumovi se spominju u najstarije doba katoličke Crkve. Tertulijan ih naziva „sponsores".

Riječ „sponsor" znači jamac; u ono je doba vladalo krštenje odraslih, kao i danas u misijskim zemljama. — Kum je doveo krštenika pred biskupa te je jamčio, da katekumen želi primiti krst iz čistih namjera, te da hoće živjeti po Kristovoj vjeri.

Sv. Augustin poučava kumove: „Vas sve, muškarce i ženske, koje smo vidjeli, da ste držali na krštenju, opominjem: znajte, da ste postali jamci (fidejussores) pred Bogom za one, koje ste dignuli iz krsnog studenca" (Cat. Trid. II, II, 27).

46. U staro je vrijeme bio običaj, da su uzimali više kumova; ali je Tridentinski Sabor odredio, da se može uzeti samo jedan kum, ili najviše kum i kuma.

Crkva je ograničila broj kumova, da ne bi bilo previše vjernika povezanih među sobom duhovnim srodstvom, koje srodstvo tvori ženidbenu zapreku.

47. Naročito neka župnik opomene vjernike, da ne traže bogate kumove, nego u prvom redu pobožne.

Ako kum nije pobožan, ne shvaća ni malo velike važnosti svoje službe; već se Tridentinski Katekizam žali, što su kumovi tako nemarni, da je ostalo od kumstva zapravo samo ime: „ut nudum tantum hujus functionis nomen relictum sit" (Cat. Trid. II, II, 28).

48. Punim pravom naređuje dakle Congr. Sacrament. u svojoj Instrukciji od 25. XI. 1925, neka se vjernicima marljivo protumači važnost kumstva: „gravitas muneris patrini et obligationum ejus fidelibus sedulo explicetur" (AAS 1926, 46). (1)

Pobožni će kumovi barem predložiti, da se dadne djetetu lijepo kršćansko ime, a ne neka imena uzeta iz mitologije ili iz... botaničkog vrta; u „boljim" obiteljima počeli su davati imena à la „Grozdana", „Liposlava", „Jagoda" itd., kao da nam je u divnom vrtu katoličke Crkve ponestalo lijepih imena istinitih svetaca.

49. Ova želja za botaničkim i drugim imenima uvukla se čak i u neke *religiozne* slojeve, od kojih to ne bismo očekivali.

50. Napokon neka župnik upozori kumice (to važi naročito za kumice kod krizmanja), neka dolaze u pristojnom odijelu, a ne načičkane ispraznim ukrasima i nabojadisana lica, nego „cum omni modestia et reverentia", kao što to traži Instrukcija Congr. Sacram. od 20. V. 1934. (AAS 1935, 17).

(1) Omalovažavanje kumovskih dužnosti moramo toliko više žaliti, što je baš u naše doba djeci i te kako potrebno solidno poučavanje u vjerskim istinama: „qui contemptus ecclesiasticae disciplinae hodierno tempore eo magis est deplorandus, quo gravior urget necessitas christianae fidelium institutionis", kaže citirana Instrukcija (AAS 1926, 46).

Haec doce et exhortare

(Nacrti za propovijedi o glavnim kršć. istinama)

10. Bog stvara čovjeka

Nijedno pitanje nije čovjeka mučilo kroz svu povijest ljudskog roda, kao pitanje: Odakle život na zemlji, tko je i što je čovjek? Dokaz tomu jesu sve religije i sve filozofije svih naroda i svih vremena.

Čovjek je u svojoj dugoj povijesti pokušavao bezbroj puta i na razne načine dati odgovor na ovo pitanje. Ali svaki odgovor, koji je bio protivan odgovoru, koji nam na ovo pitanje daje naša sv. vjera i Crkva katolička i što mi ispovijedamo riječima Apostolskog Vjerovanja: „Vjerujem u Boga Oca Svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje" — svaki odgovor protivan ovom, doživio je neuspjeh, bio je oboren istinom i naukom Crkve katoličke.

Danas i mi sebi postavljamo ovo pitanje i želimo na njega dati pravi, istiniti odgovor: Odakle je život na zemlji, posebno, odakle je čovjek?

I. Protivnici: Da pogledamo prije svega, što o tome uče protivnici naše vjere:

Transformizam absolutni ili evoluciionizam: Po nauci jednih, život na zemlji postao je sam od sebe, od vijeka. Oni kažu: prvi život na zemlji nastao je samorodstvom u ono doba, kada su fizikalne i kemijske sile i prilike na našoj zemlji bile drukčije, nego su danas. U to davno doba atomi ili najsitnija tjelešca su se tako međusobno udružila, da su oni sami od sebe stvorili prvo biće, iz kojega su se tada

polagano i postepeno razvila i druga živa bića. Kod postanka ili kod rađanja ovog prvog bića i kod njegovog razvitka ne sudjeluje nijedno drugo biće osim fizikalnih i kemijskih sila u njima samima, koje sile su pod utjecajem topline, tlaka i kemijskih spojeva proizvele život. Tako uče oni, koje mi danas zovemo evolucijonistima.

Međutim što nam na to odgovara naš zdravi razum, a da o vjeri još i ne govorimo. Je li moguće da je život nastao sam od sebe? To nije moguće, jer nam zdrav razum kaže: ništa ne može nastati samo od sebe, a najmanje živo biće. Što biste vi kazali čovjeku, koji bi sada pred vama počeo dokazivati, kako je vaš život ili vaše pile, tele, konj itd. nastao sam od sebe. Sve dakle ima svoj uzrok i početak u nekom drugom, pa prema tomu nužno i čovjek.

Primjer: Mladi student tehnike vratio se kući sa sveučilišta i počeo pričati roditeljima, kako se avion napravi, kako leti, kako se spušta itd. Na koncu je zaključio: Što nam treba Bog? Mi smo i bez Njega stvorili pticu veću i bržu od Njegovih ptica! — Sine dragi, odgovorila mu je majka, kad ta vaša ptica izleže ptičiće, onda pošalji i nama jedno muško i jedno žensko pile, da i mi naležemo sebi. Sin je zašutio. A drugo mu nije ništa ni preostalo.

Život je nastao slučajno. Po nauci drugih, život je na zemlji nastao slučajno. Držim, da je sasvim suvišno dokazivati, kako je nauka i ovih ljudi kriva, smiješna, nerazumna. Mi iz našeg svagdanjeg života vidimo i dobro znamo, da ništa ne nastaje slučajno, pa ni najmanja stvarčica, n. pr. dječja igračka, nego ju je morao netko iz nečega načiniti. Još je smješnije tvrditi, da je kuća ili ova naša draga crkva nastala slučajno, a najmanje je vjerojatno, da je život, da je čovjek postao slučajno, bez svojih roditelja. Ovu nauku ne treba punò pobijati, ona sama sebe pobija.

Primjer: Kad sam, pripovijeda jedan profesor, prvi put — još kao dijete — razbio čašu, bio sam vrlo malen. Poplašio sam se i poletio da kažem mami: Mama, razbila se čaša. Mama me dobro istukla i zaprijetila mi: Nikad više ne smiješ kazati: „Razbila se čaša“, nego moraš iskreno kazati i priznati: „Ja sam razbio čašu“. Još mi je rekla, nikada se čaša ne će sama od sebe ili slučajno razbiti. — Prošlo je od toga dosta vremena, batine sam zaboravio, ali nisam zaboravio što mi je mama rekla. Čitao sam, naime, kod nekih učenih ljudi, da nebo i zemlja mogu sami od sebe ili slučajno nastati. Kako se onda ne bi mogla čaša sama od sebe ili slučajno razbiti?

Komu da vjerujem? Mami ili učenim ljudima? Mami! Znam, naime, ne jednog učitelja, koji uči tuđu djecu, da je svijet nastao sam od sebe ili slučajno, ali svoju djecu ipak šiba, kad razbiju čašu.

Materijalisti. Napokon je nauka trećih, koji, za razliku od onih prvih, uče, da je život na zemlji nastao ne sam od sebe, nego od nežive materije ili tvari, koja je od vijeka, prema tomu vječna. Uslijed kretanja, gibanja i topline te materije, uslijed trenja, te fizikalnih i kemijskih utjecaja nastao je od nežive materije život i živa bića, bez utjecaja nekog trećeg živog bića izvan te materije.

I ova je nauka neprihvatljiva već i samom našem razumu, pa makar i ne bio osvijetljen istinom vjere, i to iz dva razloga:

a) zato, što nas razum i iskustvo uči, da u povijesti svijeta i živih bića nikada ništa živoga nije nastalo iz neživoga, i

b) zato, što i kad bi pretpostavili, da je život nastao od neživoga ili od mrtve materije ili tvari, još uvijek treba odgovoriti na pitanje: odakle je ta neživa materija, tko je nju stvorio. I odakle toj materiji snaga, da se iz nje proizvede život, ako ne želimo priznati nekog trećeg izvan te materije, koji je stvorio i tu samu materiju. A baš to je najvažnije pitanje. Prema tome ni ova nauka ne daje odgovor, koji bi mogao zadovoljiti naš razum. Njihov je odgovor: materija je vječna. A na pitanje odakle je ta materija, oni ne daju odgovora.

II. Što nas uči o tom katolička vjera? Sve tri nauke o postanku života i čovjeka na zemlji, a koje su protivne nauci katol. Crkve jesu neodržive, protivne su samom zdravom razumu. A kada zdravom razumu još dodamo nauku Crkve katoličke, onda dobivamo odgovor, koji posve zadovoljava naš ljudski razum i koji smiruje naše kršćansko srce.

Našu katol. nauku o postanku života i čovjeka ispovijedamo na početku Ap. Vjerovanja, kada izgovaramo riječi: „Vjerujem u Boga Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje“. Crkva nas dakle uči i mi to vjerujemo, da je Bog stvorio nebo, zemlju i sve što je na nebu i na zemlji, pa prema tomu i život i čovjeka.

Postanak svijeta i stvaranje čovjeka tako su važna pitanja, da moraju zanimati svakog čovjeka. Sv. Pismo ne opisuje potanko način,

kako je Bog iz prvih počela razvio svemir, jer nema zadaću poučavati ljude u prirodoznanstvu, pa zato govori o prirodi prema pučkom shvaćanju. Sv. Pismo je htjelo kod opisivanja stvaranja svijeta objaviti vjerske istine: 1. Bog je stvorio sve u početku vremena; 2. sve što je Bog stvorio bilo je dobro i zato treba Boga poštivati, ljubiti i Njegove zapovijedi točno i savjesno ispunjavati. To lijepo potvrđuje sv. Pavao kada veli: „Jer je sve od Njega i po Njemu i u Njemu" (Rom 11, 36).

Kada sv. Pismo opisuje, kako je Bog stvarao svijet, odmah na prvi pogled nam je jasno, da ne smijemo sve to pripovijedanje tumačiti u svemu doslovno. Sv. Augustin što više smatra doslovno tumačenje nekih mjesta djetinjastim i za Boga uvredljivim, pa zato kaže: „Pazi na to što je stvoreno, a ne kako je stvoreno" (In Ps 101, 2).

Ovu nauku o Bogu Stvoritelju potvrđuje usmena predaja, svi crkveni sabori, koji svi od reda neprestano ponavljaju i jasnije izriču nauku Apostolskog Vjerovanja, da je baš Bog stvorio svijet i život. (Sabori: Nicejski 325. g. do Vatikanskog 1869).

Sv. Augustin: Od svih vidljivih stvari najveći je svijet, a najveći među nevidljivima je Bog. Da postoji svijet, to mi vidimo. A da Bog postoji, to vjerujemo. I zato nikom više ne vjerujemo, nego samom Bogu, koji za sebe kaže, da je on Stvoritelj svijeta. (De civ. Dei 11,4—41). Bog nije stvorio samo prvog čovjeka, od kojega potječu svi ljudi, nego još i danas stvara svakog pojedinog čovjeka. Najprije je naime Bog stvorio čovjeka bez čovjeka, a sada ga stvara pomoću ljudi. Ali bez obzira, da li je stvorio čovjeka bez čovjeka ili čovjeka pomoću čovjeka, On nas je stvorio, a ne mi sami. I na drugom mjestu: Zato, jer je Bog dobar, zato mi postojimo.

Sv. Ambrozije: Ako ljubimo svoje roditelje, koliko više moramo ljubiti Stvoritelja naših roditelja i našeg vlastitog Stvoritelja?!

Sv. Grgur Nazijanski: Čovjek je upravo umjetničko djelo Božje.

Sv. Ciprijan: Tijelo imamo od zemlje, dušu s neba, i tako smo mi nebo i zemlja zajedno.

Napokon naš zdravi razum spoznaje ovu istinu da je Bog iz ništa stvorio svijet, jer se drukčije, t. j. bez Boga ne može razumno protumačiti postanak svijeta i života. Zato smo mi kršćani katolici i dužni ovu istinu, koja je od Boga jasno objavljena, prihvatiti i vjerovati i tu svoju vjeru ispovijedati. I zato smo dužni Boga kao svoga Stvoritelja priznavati, ljubiti Ga i služiti Mu.

„Ako čovjek nije za Boga stvoren, zašto je samo u Bogu sretan? A ako je čovjek stvoren za Boga, zašto je onda protiv Boga?" (Pascal).

Eto, ovo je naš katolički odgovor i naše katoličko vjerovanje o životu na zemlji i o postanku čovjeka. Nije on postao sam od sebe, nije nastao niti slučajno, niti od nežive materije, nego je od Boga, koji je sve stvorio. Obnovimo zato danas našu vjeru u Boga Stvoritelja: Vjerujem u Boga Oca Svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje. Amen!

11. O duši

Čovjek je velika zagonetka. On je biće zemaljsko, ali ujedno i biće nebesko. Tijelom svojim pripada zemlji, vezan je uz materiju, a duhom svojim pripada nebu, vezan je i teži prema nebu. Sva veličina i dostojanstvo čovjeka izvire iz njegove duše. Po duši je čovjek biće nad svom prirodom, nad životinjskim carstvom, kralj prirode. Po duši je čovjek inteligentno biće. Po duši je čovjek moralno biće. Po duši je čovjek osoba sa svim pravima slobodnog čovjeka. Po duši je čovjek slika Božja, religiozno biće, koje pripada Bogu.

Zato sam izabrao za predmet današnje propovijedi: *ljudsku dušu.* Čitavu sam propovijed razdijelio u tri dijela: I. Čovjek ima duhovnu dušu. II. Duša ljudska je besmrtna. III. Duša ljudska je slika Božja, pripada Bogu.

I. Čovjek ima duhovnu dušu

Materijalizam ne pozna Boga, i zato ne pozna duhovne duše. Njemu je sve materija. Ljudska duša je nešto materijalno, koja propada zajedno s tijelom. Protiv ove zablude materijalizma stoji vjera sa svojom naukom, da je ljudska duša duhovna, nešto posve drugo od materije. Da iznesem vjerske dokaze:

1. Sv. Pismo opisuje stvaranje čovjeka tijelom i dušom: „Tada načini Gospod Bog čovjeka od praha zemaljskog i udahnu mu u lice duh života. Tako postade čovjek biće živo" (Gen 2, 7). Duša je dah Božji. Još jače ističe razliku između duše i tijela sv. Pismo, kada govori o smrti čovjeka: „I prah se vrati u zemlju, onako, kako je bio, i duh se vrati k Bogu, koji ga je dao" (Eccle 12, 7).

Isus uči da je duša nešto više od tijela: „Ne bojte se onih, koji mogu ubiti tijelo, ali duše ne mogu ubiti. Nego se bojte onoga, koji može dušu i tijelo pogubiti u paklu" (Matth 10, 28). Duša je vrijednija od sve materije: „Jer što koristi čovjeku, ako dobije sav svijet, a pritom izgubi dušu svoju" (Matth 16, 26).

2. Sv. Crkva. Vatikanski sabor ponavlja nauku četvrtog lateranskog sabora: „Jedini pravi Bog je u početku vremena iz ništa stvorio obadva bitka, duhovni i tjelesni, anđeoski naime i tvarni, a zatim — kao zajednički bitak — čovjeka, koji se sastoji od duha i tijela".

3. Razum. Čovjek se po duši bitno razlikuje od životinje.

Čovjek misli, umuje, zaključuje, stvara principe, sisteme, znanost, umjetnost, kulturu. Čovjek je misaono biće! Razumno biće. Inteligentno biće.

Samo čovjek ima dar govora, kojim izražava svoje misli. Opet misaono biće!

Samo čovjek ima razum i slobodnu volju, čime se bitno razlikuje od životinje. Čovjek je osoba, pravno biće.

Čovjek je svojom inteligencijom svladao prirodu. Čovjek je gospodar prirode. Čovjek ima savjest i ćudoredni zakon. On osjeća u sebi odgovornost za svoja djela i svoj život Čovjek je moralno biće!

Samo čovjek je religiozno biće, on spoznaje Boga i vjerskim kultom štuje Boga. Tako se čovjek svojim duhom visoko uzdiže nad sav materijalni svijet i nad životinjsko carstvo. Ljudski duh kraljuje i vlada nad svom materijalnom prirodom. Čovjek je duhovno biće.

4. Opće uvjerenje roda ljudskoga. Svi narodi, svih vremena, smatraju čovjeka nekim višim bićem, iznad životinja i materije, bićem svjesnim, inteligentnim, slobodnim, moralnim, pravnim, religioznim, besmrtnim.

To dokazuju narodni običaji, pijetet, odgovornost, zakoni, moralni poredak, vjerski obredi, kult mrtvih.

Dakle čovjek ima duhovnu dušu. *Aplikacija:* živjeti životom duhovnim, dostojnim čovjeka. Materijalizam nema oslonca. On je slomljen u naravi čovjeka.

II. Duša ljudska je besmrtna

Rješavamo veliku zagonetku života: što je sa smrću? Da li je smrt svršetak svega ili je smrt početak novog života? Naša vjera nam otvara novi život, vječni život. Evo dokaza:

1. Sv. Pismo upravo pjesnički crta i osuđuje bezbožnike, koji ne vjeruju u besmrtnost: „Oni naopako govore jedan drugome: kratak je i mučan naš život. Nema lijeka pri svršetku čovjeka. Nije se još nikada čulo o izbavitelju iz carstva mrtvih. Jer smo postali slučajno, i kasnije ćemo biti, kao da nas nikada nije bilo. Jer je para dah našega nosa, mišljenje iskra pri udaranju našega srca. Ugasi li se ona, tijelo postane pepeo, i duh se raspline kao tanak zrak ... Jer je život naš prolazak sjene. Nema povratka svršetku našemu, jer je zapečaćen, i nitko se više ne povraća. Zato dođite! Uživajte dobra, što su tu!... (pročitaj cijeli odlomak) ... Tako misle oni, ali se varaju, jer ih je zaslijepila zloća njihova. Ne poznaju Božjih tajna, niti se smiju nadati plaći pravednosti, niti cijene počasnu nagradu čistih duša. — Jer Bog stvori čovjeka besmrtnim i učini ga prilikom vlastitoga bića" (Sap 12, 1—23).

Isus govori jasno o besmrtnosti duše, kad govori o danu suda: „Ovi će ući u muku vječnu, a pravednici u život vječni" (Mtth 25, 46).

2. Sv. Crkva u vjerovanju moli: „Vjerujem u život vječni".

3. Razum: a) Duša je netvarna, jednostavna, neraspadljiva. Bog ju je takvu stvorio i zato je htio, da takva ostane kroz svu vječnost.

b) Duša po svojoj naravi nužno teži za konačnom i potpunom srećom, vječnom srećom. Razum traži konačno smirenje u potpunoj istini. Volja nužno teži za konačnim i neograničenim dobrom. To potvrđuje sveopće iskustvo svih ljudi, svih vremena. Svuda u prirodi narav postizava svoju svrhu. Dakle i čovjek, kao najsavršeniji stvor prirode, mora postići svoju konačnu sreću. Ovdje na zemlji je ne postizava nitko. Dakle mora za čovjeka postojati drugi život, potpuno sretan i vječan.

4. Naravni zakon pravednosti traži, da se izvrši vječna nagrada ili vječna kazna. Inače bi svijet bio osnovan na nepravdi, moralnom neredu. Svuda u prirodi vlada savršeni red, pa nema iznimke niti u moralnoj prirodi čovjeka.

5. Uvjerenje svih naroda svih vremena: Svi ljudi i narodi vjeruju u vječni, besmrtni život. Kult mrtvih! To opće uvjerenje kroz vjekove ne može biti obmana, jer izvire iz same ljudske naravi, a narav se ne vara. Zaključujemo: da je čovjek besmrtan. *Aplikacija:* Mislimo i živimo za vječnost.

III. Duša ljudska je slika Božja i pripada Bogu

Čovjek je po duši uzdignut do Boga. Po duši čovjek Boga spoznaje, priznaje, štuje, lju-

bi, Bogu služi i zato će po duši u Bogu naći svoje konačno blaženstvo.

1) Duša je slika Božja već po naravnim darovima: razumu i volji. Bog je razumno, inteligentno biće; i čovjek je razumno i inteligentno biće. Bog je slobodno biće; i čovjek je po svojoj volji slobodno i moralno biće. U čovjeku se kao u slici objavljuje Bog. Čovjek je iskra Božjeg veleuma i žar Božje volje.

2) Ali duša je savršenija slika Božja nadnaravnim darom i ukrasom: po milosti posvetnoj. Po milosti posvetnoj duša se preporađa i čovjek postaje dijete Božje, slično Bogu u svetosti, ljepoti, pravednosti, kreposti.

3) Sv. Krštenjem se duša preporađa u Kristu i dobiva obličje Kristovo. Mi kršćani katolici nosimo u duši Krista, naša duša pripada Kristu, kako nas uči sv. Pavao: „Jer ste svi sinovi Božji po vjeri u Kristu Isusu. — Jer, koji se god u Kristu krstiste, Krista obukoste" (Gal 3, 26—27).

Duša ljudska je, dakle, Božja duša. *Aplikacija.* Čuvajmo u duši sliku Božju. Čuvajmo milost posvetnu. Čuvajmo milost sv. Krštenja. Mi smo Božji. Djeca Božja. Mi pripadamo Bogu. Mi težimo Bogu. Zato živimo životom djece Božje, da poslije ovoga života dođemo k Ocu u vječno blaženstvo!

12. Prvotno stanje čovjeka i istočni grijeh

Sv. Pismo završava opis stvaranja prvog čovjeka riječima: „Uze dakle Gospodin Bog čovjeka i namjesti ga u raj, da ga obrađuje i čuva" (Gen 2, 15).

Htio je Bog da on u njemu živi lijepo, mirno, u prijateljstvu s Njim i sa svim stvorenjima, bez straha, bez bolesti, bez znoja i tegobnog napora, bez straha od smrti. Dragi Bog ne samo da je stvorio čovjeka, ne samo da ga je stvorio na sliku i priliku svoju, davši mu dušu, razum i slobodnu volju, nego ga je uresio i mnogim nadnaravnim i naravnim darovima. Prvi je čovjek bio prijatelj Božji, u milosti, nevin, bistre pameti, dobar, zdrav, besmrtan. — Imao je sve to, što čovjeka može učiniti posve sretnim i zadovoljnim, sve što i današnji očajnici smatraju, da je Bog trebao dati ljudima, da budu sretni.

Da, dragi Bog zbilja nije stvorio čovjeka zato, da bude zločinac, buntovnik, bezbožac, bijednik, prognanik, rob, patnik, nesretnik i na kraju ... lješina. Čovjek je to postao ne Božjom voljom, nego protiv Božje volje! Kako? Pa to ne može biti! Zar ne upravlja Bog svijetom? Zar može netko nešto učiniti protiv volje Božje? Zar nije Bog svemoguć?

Da, Bog je svemoguć. Bog upravlja svijetom. I baš zato što je On svemoguć, baš zato što On upravlja svijetom, što je On najsilniji vladar, mogao je dopustiti i to, da stvorenja mogu raditi i protiv Njegove volje. On im je dao velikodušno, da mogu imati svoju vlastitu volju. Na kraju krajeva to ne umanjuje svemogućnost Božju, nego još više ukazuje na to. Zato je anđelima i ljudima dao slobodnu volju.

A sad znam —, kazat će netko: ta slobodna volja je bila uzrokom, da su i anđeli i ljudi sagriješili.

To ne! Uzrok grijeha nije slobodna volja, nego z l a volja. Slobodna volja je dana zato, da se pomoću nje stiču zasluge. To je Bog htio, kad je čovjeku dao slobodnu volju. Neka čovjek ima i taj dar, to uživanje, da može nešto svojim radom, svojom voljom postići. Brižni roditelji uživaju u tome, kad djeca svojim radom, svojim zalaganjem proširuju, unapređuju imetak, što su im oni predali. A i djeci je najmilije ono, što su svojim radom, svojim trudom postigli. Na to su ponosni, to im diže samosvijest.

Dobri Bog — kao brižni i mudri Otac — ovo je htio priuštiti prvim ljudima: Adamu i Evi. Dao im je svoje darove, a sad neka još oni zasluže nešto, nek' imaju zašto živjeti.

Adam i Eva u raju nisu morali dugo čekati na priliku, kada će upotrijebiti svoju slobodnu volju, kada će pokazati, da su kadri nešto zaslužiti.

Bog im je postavio zahtjev: Da ne jedu s jednog drveta u raju. To drvo je bilo naročito: drvo, znanja dobra i zla. Kakvo je to bilo drvo, kakav je plod imalo, to mi ne znamo. Da pojača ljudsku volju, Bog je unaprijed objavio i kaznu, koja čeka čovjeka, ako bude prekršio tu zabranu: „Budeš li jeo s tog drveta, smrću ćeš umrijeti" (Gen 2, 17).

Sigurno je svima vama vrlo dobro poznato, kakvim su se Adam i Eva pokazali. Kako su oni prekršili Božju zapovijed, kako ih je zmija navela na grijeh.

Ljudima je dana prilika, da pokažu svoju svojevoljnu pokornost, poslušnost prema Bogu. — Volja im je stavljena pred dvije moguć-

nosti. Da bi im zasluga bila što veća, pripušten je i napasnik. Đavao — kvaritelj Božjih planova — prilazi u obliku zmije Evi i započjene s njom razgovor: Zašto vam je Bog naredio, da ne jedete s drveća u raju? Eva odgovara: Mi jedemo plodove sa svakog drveta u raju. A što ne jedemo od ploda onog drveta, koje je u sredini, i što ne smijemo dirati, to nam je Bog naredio, da ne bismo umrli.

Sada đavao, propali anđeo, pokazuje svoju vještinu i lukavost: „Ne ćete vi umrijeti. Zna Bog, da će vam se onog dana, kad budete jeli, otvoriti oči i bit ćete kao i Bog: znat ćete dobro i zlo" (Gen 3, 5).

Da, poučava Evu, otkriva joj tajnu, koju eto Bog nije htio ljudima objaviti. Nije Bog izvor znanja nego eto može se i bez Boga doći do spoznaje dobra i zla — svega! Nek ne čekaju, dok im Bog dopusti da dođu do raznih spoznaja. — Važno je znanje, a nije važna poslušnost!

I Eva, puna grješne znatiželje, promatra plod i — videći da je krasan, uzima od plodova, počne jesti i dade mužu, koji je također jeo.

Tako je učinjen prvi i najkobniji prestupak u životu ljudskog roda.

Adamu i Evi su se doista otvorile oči. Otvorile su im se oči. A šta su mogli saznati? Da su jadna stvorenja, da su goli i nemoćni. Saznali su, da im je prvotna dužnost bila slušati, pokoravati se Gospodinu Bogu, a ne znati sve.

Prekršaj je bio učinjen slobodnom voljom. Nagovoreni su bili, ali ne i prisiljeni. Jadni, prvo su se sakrili od Boga, a onda su se počeli ispričavati: Adam baca krivnju na ženu, a žena na zmiju.

I Gospodin Bog izriče kaznu. Prvo kažnjava najkrivljega: zmiju. Zmiju i zemaljsku i paklenu. Zmija je prokleta između svih životinja, mora po zemlji puzati, vječno je neprijateljstvo između zmije i žene. Tako je i paklena zmija prokleta između svih stvorova, vječno puže po zemlji, po prljavštini i grijehu, a njezina prevara i laž ne će ništa koristiti, jer će joj na kraju biti satrta glava.

Žena je dobila za kaznu, da mora u muci rađati i biti pod vlašću muža. Mora slušati onoga, koga je ona na grijeh navela, kojim je htjela vladati.

A Adam, muž dobiva kaznu: „prokleta bila zemlja pod tvojim radom, U znoju lica svojega jest ćeš kruh svoj, dok se ne vratiš u zemlju iz koje si uzet" (Gen 3, 19). I nato ih je Bog istjerao iz raja, a pred raj je postavio Kerube, da čuvaju prilaz.

Tako su Adam i Eva proigrali priliku, da steknu kakovih zasluga. Ne samo proigrali, nego — čineći hotimice zlo — navukli tešku kaznu i na sebe i na cijeli ljudski rod. Prestali su biti prijatelji Božji, izgubili su posvetnu milost, pravo na nebo, besmrtnost. Razum im je potamnio, volja postala sklona na zlo. U svemu tome zlu, ostala im je jedino nada u Spasitelja, u Onog Ženinog potomka, koji će zmiji smrskati glavu. Nebo se zatvorilo, nebo im se zamračilo, ali ipak im je ta jedina zvijezda ostala da svijetli u tamnoj noći osamljenosti. Bog ih u svojoj dobroti ipak nije uništio, nije ih odmah kaznio tako strašno kao anđele. Ta oni su ipak bili ljudi, manje savršeni od njih, a uz to i nagovoreni od istog otpalog anđela. — I zato, makar kako da im je težak bio život, ipak ih je držala nada u spasenje, nada u otkupljenje, nada u pobjedu nad zavodnikom.

Ali, nije li možda ta kazna bila preoštra? Za jedan jedini prestupak, da izgube sve darove Božje, da budu istjerani iz raja i to ne samo oni, nego i svi njihovi potomci?

Oni su sami zaslužili tu kaznu. Ta, bili su i upozoreni unaprijed na to šta ih čeka! A moramo znati, da su bili mnogo bistriji nego mi, bili su bliže Bogu nego mi. Gospodin Bog je njima dolazio, On ih je posjećivao! Nije li onda zbilja skrajnja drskost, strašan grijeh, učiniti nešto protiv volje Božje? Ta to je bila buna protiv Boga — htjeti postati kao Bog! To je bila grozna uvreda Božja, vjerovati da im Bog ne želi dobro, da im iz neke zavisti zabranjuje dirati plod drveta dobra i zla. Ne, kazna je zaslužena, zapravo premala, što imaju da zahvale milosrđu i dobroti Božjoj.

Ali nije li nepravedno to, što je taj grijeh postao istočni grijeh, što je krivica i sve posljedice prešle na sve ljude? Zar nije nepravedno, da djeca stradavaju zbog grijeha roditelja?

Ako se smatramo prikraćenima i mi, kažnjenima, onda to imamo da zahvalimo našim praroditeljima. Ako ti je otac prokartao kuću, ako je popio zemlju — onda sigurno nije kriv Bog, nego tvoj otac. — A zar se možemo smatrati prikraćenima? A na što mi imamo pravo? Što nam je Gospodin Bog dužan dati? Ništa. Nije li sve ono, što je dao Adamu i

Evi, bilo dar i to posve nezaslužen? Ne, mi nismo prikraćeni nepravedno, nego jedino možemo žaliti, što je sve tako ispalo. Ako smo iskreni, ne ćemo čak ni sebe smatrati boljima od Adama i Eve. Ili mislite, da bi se koji od nas boljim pokazao? Sumnjam. Sv. Oci kažu da je grijeh Adama i Eve grijeh naravi ljudske. Sv. Oci, poimence sv. Anselmo i sv. Toma Akv. nazivlju istočni grijeh još i „grijehom naravi", peccatum naturae, nec ad personam pertinere nisi in quantum natura inficit personam. Stoga on prelazi na sve Adamove potomke, koji imaju istu narav t. j. na sve ljude, dočim osobni grijesi ne prelaze na drugu osobu (Summa theol. I—II., q. 81. a. 1).

Paklena zmija ima mnogo učenika — ne samo Adama i Evu. Zapravo tkogod učini bilo kakav grijeh, već je sličan Adamu i Evi, već mu je preča vlastita želja od poslušnosti prema Bogu. A tko još nije učinio kakav grijeh?

Doista ne smijemo tvrditi, da bismo mi bili bolji od Adama i Eve. Posljedice istočnog grijeha su s pravom prešle i na nas. Samo posebna nezaslužena milost, dobrota Božja, mogla bi učiniti, da skine s nas to žalosno nasljeđe, ili barem da olakša to teško breme.

A Bog je to i učinio. Već je Adamu i Evi obećao Spasitelja, koji će satrti glavu, vlast sotoninu. A što je obećao — to je i učinio. Došla je Žena, nad kojom nije zmija imala nikakove vlasti, koja je bila bez ljage istočnog grijeha: Bl. Dj. Marija. A Njeno sjeme, plod njene utrobe — Isus — satro je glavu sotone. Čovjeku je dana mogućnost, da se oslobodi svih veriga, svakog grijeha: i istočnoga i svakog drugog. Potamnjelom razumu je dano svijetlo objave, slaboj volji su dani za jačanje sveti sakramenti, a strah od smrti brisan je obećanjem uskrsnuća. — Ne moraš žaliti, što nisi bio prvi Adam, što nisi imao prilike pokazati se vjernim Bogu. Budi sad Adam, izdrži kušnju, ostani vjeran Bogu i nestat će grijeha, krivice i kazne! — O, samo kad bi svi ljudi htjeli pokazati, da su vjerniji i pametniji nego Adam i Eva, kad bi se htjeli odreći grijeha — nestalo bi ubrzo očaja, bijede, nasilja, svađe i mnogih drugih zala, koje tako tište čovječanstvo, čak bi i smrt izgubila svoj žalac. Budi vjeran, poslušan Bogu i znaj, da je to jedini način, kako ćeš nanovo ući u izgubljeni raj.

Svećenik u društvu

Svećenik samim svojim bićem

Duhovnost francuske škole divno je osvijetlila taj „ontološki" značaj svećeničkog posvećenja Kristova. Polazeći od same etimologije ove posljednje riječi, Krist, što znači pomazanik, pokazala je ona, da posvetno pomazanje, koje je sačinjavalo Spasiteljevo svećeničko zaređenje, nije bilo ni sekundarno ni izvedeno, nego je proistjecalo iz Njegove dvostruke prirode: „Pomazanje, kojim je Isus Krist bio posvećen za Vrhovnog Svećenika, jest samo Božanstvo, koje je ispunilo i posvetilo od prvog časa Utjelovljenja, Njegovo posvećeno čovječanstvo, kao što balzam ili miris prožme tijesto, s kojim je pomiješan ili kao što vatra uđe u usijano željezo i prožme ga, ili napokon, kao što bi sunce prodrlo i učinilo svojim sjajem potpuno svijetlom kristalnu kuglu, u koju bi bilo zatvoreno. (Oci se služe tim primjerima). Na isti način prema svjedočanstvu Apostolovu: *In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis* (Col 2, 9). Božanstvo je sjedinjeno s tim čovječanstvom, ono stanuje u Njemu kao u svojem trajnom boravištu, ono Ga konsekrira i čini Bogom. Tako da je Isus pomazan i posvećen, da ostane svećenik zauvijek (Hebr 7), tako, da je On prvi Krist, a zatim izvor milosti i svetosti svećenika, sam i jedini ustanovljivač svećenstva u svojoj Crkvi" (1). Dakle, On nije vršilac dužnosti, zastupnik mnoštva: On je svećenik po samom sebi... Njegovo posvećenje nije drugo no Njegova osoba i Njegovo pomazanje, ono je On. On je pomazan, jer je On Čovjek — Bog. (2)

Pa ipak postavljen odozgor

Ontologijska ovisnost, može se čak reći, bar u ekonomiji de facto Otkupljenja, potrebna: „Riječ, koja je u isti mah savršena slika Očeva, primjerak stvaranja, tim samim, što se utjelovljuje, ne može ne biti Posrednik, vjerska veza između Boga i čovjeka, i dosljedno *Svećenik*" (3). No to nije uza sve to nipošto fatalna ovisnost, kao da su se Otac i Sin morali

(1) Oeuvres de Bérulle, Préface, str. 103. Cf. Bourgoing, *Méditations sur les vérités et excellences de N. — S. J. — C.*, t. I, str. 188. Navodi Pourrat, Le Sacerdoce, str. 28.

(2) P. Mersch, *Morale et Corps mystique*, str. 143.

(3) G. Salet, S. J., *Le Christ notre Vie*, Casterman, 1937, str. 53.

tomu pokoriti. Jedan i drugi su, naprotiv, izričito i slobodno, tomu uzrok. Otac zato, što je privolio da pošalje svog Sina na zemlju i primio ga kao žrtvu otkupnicu; Riječ zato, što je pristao na to. Poslanica Hebrejima jasno je naglasila tu investituru: „Svaki Vrhovni Svećenik uzet između ljudi ustanovljen je za ljude što se tiče služenja Bogu. I nitko sebi ne prisvaja to dostojanstvo. Treba na to biti pozvan od Boga poput Arona. Krist nije sam sebe podigao do slave vrhovnog Pontifikata, ali ga je primio od Onoga, koji mu je rekao: „Ti si moj Sin i ja sam te danas rodio", kako kaže još i na drugom mjestu: „Ti si svećenik zauvijek po redu Melkisedekovu" (Hebr 5,1 i 4-6).

Tu doktrinu jednodušno naglašavaju komentatori. „Budući da je Svećeništvo javna funkcija, ono pripada zakonito samo onome, kojega je postavio Bog, onome, koji je od njega primio službenu investituru. Svećeništvo Isusa Krista nije izuzeto od pravila: „Jedina osoba Kristova čuje, kako joj se neprestano govori vječna riječ Božanskog rađanja: „Ti si moj Sin" Ta Božanska odluka postavlja ga u isti mah Posrednikom između Boga i ljudi. U tom je eto metafizički korijen Kristova Svećeništva, njegov vječni temelj (4).

Sa svoje strane, Riječ nije pasivno oruđe Božanske volje Očeve. Krist kaže ulazeći u svijet: „Ti nisi htio ni žrtve ni žrtvovanja, nego si mi oblikovao tijelo ... Na to sam ja rekao — evo me ... Dolazim, o Bože, da izvršim tvoju volju" (Hebr 10, 5. 7). Potpuno slobodno i iz čiste ljubavi Krist je postao našim Bratom i našim Poslanikom.

Rođen u vremenu, Isus je ipak bio postavljen od čitave vječnosti: *Ante luciferum genui te* (5).

Ova se doktrina, predraga naša braćo, može doduše činiti apstraktna, no u stvari, kako ćete vidjeti, ona određuje, sve do njenih najpraktičnijih vidika, misiju svećenika u društvu.

(4) Bonsirven, *Épître aux Hébreux*, str. 40—41 i 267.

(5) Ps 109, 3. „Isus je čovjek ... taj je čovjek Bog. U tom je investitura njegova svećeništva ... Božanska riječ, koja ga postavlja za svećenika čovječanstvu, bila je ona, koja je uzdigla ljudsku narav do Boga ... i učinila, da je ona ušla u „jastvo" Riječi ...: *Tu es sacerdos in aeternum*. Uistinu, ta riječ, koja je učinila Boga čovjekom i čovjeka Bogom, učinila je od toga Boga-Čovjeka posrednika između Boga i ljudskog roda, rođenog svećenika, koji daje Boga ljudima i ljude Bogu" (P. Boulessé, O. P., *Théologie et Sacerdoce*, str. 97).

2. Korolariji

Samo jedan svećenik: Krist

Prva posljedica: nema više svećeništva, ima samo jedno, i to Kristovo: „Drugi su imali neki udio u svećeništvu. On ga ima potpuno, ili bolje: za Njega se više može kazati, da je svećeništvo, nego da ga ima. On je čitavo svećeništvo ... Stoga On nije svećenik među svećenicima, veći od drugih i svetiji, On je jedini Svećenik ... On iscrpljuje u sebi čitavo svećeništvo" (6).

Ne postoji dakle više tipova, više „kanona" svećenika, kao da svaki vuče svoju izvornost od sama sebe. *Svećeništvo se ne izumljuje, ono jest* i pače u nekom smislu, to nije nešto, to je netko: Krist.

Krist, Svećenik, dva međusobno zamjenjiva naslova. Od prve, to je Svećeništvo dovršeno i savršeno, nitko mu ne može ništa dodati (7).

To je trajno posredništvo, izvršeno na zemji na Križu, dovršeno u nebu, gdje Krist boravi „uvijek živ, da posreduje za nas (Hebr 7,25).

Dan odozgor, Poslanik spasa

Druga posljedica: to svećeništvo ne proizlazi odozdo. Svećenik nije „činovnik odaslan od općine" (8), i njegovo posredništvo nije dvostran ugovor, kojim bi on Bogu postavljao uvjete. On je dan odozgor, takav kakav je, iz potpuno nezaslužene ljubavi.

Vezan nerastavno o otkupno Utjelovljenje, Svećeništvo je, poput njega, božanska „misija", ako damo toj riječi duboki smisao, što joj ga daje teologija: produženje na svijetu vječnoga rođenja Riječi u krilu Trojstva.

Svećenik je prema tome poslanik, glasnik, službeni Božji vršilac vlasti kod ljudi. I eto tim je osnovan, ne više na zapovijed Kristovu, nego na samom Njegovom vlastitom Biću, apostolat: „Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem vas" (Jo 3, 17).

Svećenik i Spasitelj, opet dvije jednake vrednote od velike cijene.

A ipak jedan od nas, naš pravi predstavnik

Međutim, da ostane Posrednikom, treba da taj Svećenik, dan odozgor, ne bude za nas stra-

(6) P. Mersch, o. c., str. 143.

(7) „Za razliku od svećenika Starog Zavjeta, koji su se, jer su bili ljudi, morali nadomještati jedan drugim, koji, jer su bili grešnici, nisu mogli Bogu prinositi žrtava do nesavršenih, naš je Veliki Svećenik jedini, jer je vječan, i njegova je žrtva isto tako jedina, jer on odnosi sve grijehe svijeta i sačinja definitivni čin religije" (*Bardy*, Dodatak „Vie Spirituelle", travanj-svibanj 1936).

(8) Enciklika *Mediator Dei*, izdanje du Vitrail, str. 37.

nac. Treba da on bude zaista naš predstavnik, jer svako sjedinjenje predstavlja dva člana.

Vrhovni Svećenik ispunja ove uvjete. On je jedan od nas. I to ne samo jedan od onih, koji su ga poznavali, ili jedan od njegovih zemljaka, pa čak ni samo jedan od onih, koji ga prihvaćaju. Kad bi on bio samo pravni delegat, bio bi samo odaslanik rase ili sekte, koja ga je ovlastila. Ali on je to po prirodi: „određenjem ne samo verbalnim, nego realnim, što proizlazi iz samog bića Kristova..., složena od dvije naravi u jednoj samo osobi... I dosljedno tome, njegova je žrtva socijalna. To je žrtva, što je svečano prinosi čitavo čovječanstvo... u svojoj Glavi, u svojoj naravi" (P. Charmot, S. J., *Le Sacerdoce de l' Unité,* str. 114).

Isto tako kapitalna konsekvencija: Krist nije samo posrednik pravednika, nego i grješnika, svih onih, koji su bar na neko vrijeme zanemarili-ili čak odbili Njegovo posredovanje spasa ponavljajući krikove bogoubilačkih Židova: „Ne ćemo, da On vlada nad nama" (Luc 19, 14).

Posredništvo Kristovo ne podudara se s raširenjem grijeha na zemlji, ono ga nadilazi na sve strane. Vrhovni Svećenik nema potrebe, da čeka svoj mandat od svoje braće: On ima po prirodi i službeno pravo spasenja nad njima. U tome je za svećenika neoborivi temelj njegove misionarske dužnosti.

Svećenik po zanimanju isto tako kao i po svojoj žrtvi

Ako je Krist Posrednik samom činjenicom svog rođenja, što je s Kalvarijom? Što je s Križem i Euharistijom? Sve što je prije rečeno, predraga naša braćo, može zaista imati čime da vas smete. Premda je to tradicionalna nauka Crkve, ona uza sve to ne izaziva u vašim duhovima onu teologiju, koju su vas oduvijek učili. Dosada je za vas svećeništvo bilo vezano o Muku Isusovu: o Veliki Četvrtak, radi njegova podrijetla i njegova ustanovljenja po Isusu Kristu, kao sakramenta Reda; o Veliki Petak, radi otkupne žrtve, kod koje je Isus na Kalvariji bio u isti mah Svećenik i Žrtva.

Je li potrebno da vam kažem, da nema opreke između tih dviju teologija, nego tijesna veza? Običajno se slavi svećeništvo na Veliki Četvrtak. U stvari njegova je godišnjica također i Veliki Petak i Blagovijest, to jest tajna Utjelovljenja Riječi u krilu Djevice Marije. Ako i jesu dio jedne i jedine osnove ljubavi, *Svećeništvo-Žrtva* i *Svećeništvo-Utjelovljenje* ipak su dva oblika intelektualno različita. I jedan i drugi rodili su dvije spiritualnosti, koje se međusobno popunjuju i obogaćuju. Komentatori svetog Tome i Tridentinskog koncila udružili su posebno Svećeništvo sa Žrtvom Križa, kojoj je produženje Sakramenat Euharistije i Žrtva Mise (9). Više Otaca i za njima Francuska škola — sveti Vinko Paulski, Olier, Bérulle, Bossuet i drugi — naglasili su u prvom redu trajni i ontološki značaj Isusova Svećeničko Posredovanja. Ne radi se ovdje o tome, kako pogađate i vi, da se podigne rasprava, nego da se slože u jedno dvije realnosti, koje traže jedna drugu. Pošto smo čvrsto utvrdili, — što je uostalom vjerska istina — da su Žrtva na Kalvariji i Euharistija, koja je njezin sakramentalni znak, djelatan i trajan, kruna suverenog vrhovnog Svećeništva Kristova, nije li golema korist iz toga, ako pokažemo, da je „on svećenik supstancijalno, po svemu, što On jest, po svemu Njemu samome,... te će svi njegovi čini biti, i biti nužno, svećenički" (10). „Isus nije svećenik samo na Večeri, ni na Kalvariji. On je to uvijek, jer je njegovo svećeništvo koekstenzivno samom Utjelovljenju. On vrši svoje posredovne funkcije bez prekida. Živ i supstancijalan Sakramenat, on je također Svećenik u svim svojim koracima kod Boga i kod ljudi" (11).

I ovdje je vrlo važna konsekvencija, da se definira misija Svećenika u društvu. Jer on ne će smjeti biti samo „čovjek Blagovališta", to jest Euharistije i svih Sakramenata, što se nadovezuje na nju kao o svoje dovršenje. On ne će biti samo službenik bogoslužja. Njegovo svećeništvo ne će biti samo obredno, ni njegova služba isključivo sakramentalna. Drugim riječima, on ne će biti svećenik samo po činima, što ih vrši na intermitentan način, sna-

(9) Treba zabilježiti, da *Poslanica Hebrejima* u svojoj doktrinalnoj konstrukciji ne spominje Euharistije. Ta šutnja pokazuje uza sve to, da se argumentacija, koja osniva svećenički značaj Isusa Krista, može izvesti, bez posebna domišljanja, počevši od samog hipostatskog sjedinjenja.

(10) G. Salet, o. c., str. 53.

(11) Masure, *Prêtres Diocésains*, str. 27. Pisac razvija na izvrsnim stranicama ovu distinkciju i ovu korelaciju: „Pojam svećeništva nadilazi, u vremenu i u metafizici, ideju žrtve. Svećeništvo traje, to je stanje. Žrtva se vrši i dovršuje, to je čin. Ali za uzvrat, ako je svećeništvo logički ispred žrtve, da omogući ovu, što bi bilo svećeništvo, koje se ne bi nikada ostvarivalo u prinošenju i žrtvovanju žrtve? Tim se ono afirmira, ostvaruje i... u stanovitom smislu prelazi iz moći u čin".

gom primljenih ovlasti. On će to ostati na neprekinut način, pa čak i nevidljiv, po svemu onome, što on jest. On će to biti u svaki čas svoga života i pri najneznatnijem poslu kao i u najsvečanijem činu. Njegova će služba biti bogoštovna, ali i „proročanska". On će biti posvetitelj, jer je posvećen, uvijek podoban i uvijek spreman da posveti čovječanske vrednote.

Posrednik. Sinteza spasiteljskih funkcija

Ta konsekvencija povlači za sobom drugu. U Isusovoj religiji „ili bar u Njegovoj Osobi... Svećeništvo je totalitarno... On je onaj, koji uzima na sebe u isti mah sve posredničke funkcije, koje u Njegovu misteriju ne mogu biti razdružene: Mojsijinu, Aronovu, Abrahamovu, Melkizedekovu" (12), jer je Krist posrednik po svemu onome, što On jest, sve funkcije, što ih je vršio, bilo u svom skrivenom životu, bilo u javnom, naći će mjesto i obnovu u životu svećenika: duhovni poglavar, pastir, propovjednik Kraljevstva, dobročinitelj ljudi, kontemplativni službenik Očev. Sve, što se izvodi iz njegova Posredništva, morat će se opet naći, bar u nekom stupnju, kod njegovih nastavljača, zemaljskih svećenika.

§ II. SVEĆENIK U CRKVI

Jer Krist je nastavljen. Uskrsnuvši, nije se zadovoljio da živi svoje Svećeništvo u nebu, ne prestajući „posredovati za nas" (Hebr 7, 25). Na samoj zemlji htio ga je on vršiti, do kraja vjekova i na vidljiv način.

Ali po komu? Pitanje vam se, predraga naša braćo, čini tako očitim, da odgovarate obično spontano: po svećeniku. Za vas se tajna spasenja većinom iscrpljuje u ovoj elementarnoj shemi: Bog — Krist — Apostoli (to jest biskupi i svećenici) — duše. Stvarnost je u isti mah i bogatija i složenija.

Crkva, produženje Krista

Jer ne treba predstavljati sebi svećenika kao neku vrstu bića po sebi, kojemu bi Krist povjerio individualno i direktno misiju, da Njega produžuje – Sacerdos alter Christus — te bi se služio svojim ovlastima, kako bi mu se činilo najboljim. Svećenik se ne može zamisliti ovako odsječen od Crkve. Nesamo zato, što je uvršten u mistično Tijelo Kristovo Krštenjem i što je sakramenat Reda, koji ga rađa, sakramenat Crkve, nego još zato i osobito zato, jer bi njegovo posredništvo, tako shvaćeno, bilo patvorina. Jer Crkva je ona, kako smo to vidjeli prije dvije godine, koja produžuje i nastavlja Krista. Ako je On jedini posrednik, ona je *jedina posrednica*. U tom se smislu kaže: izvan Crkve nema spasenja.

No kako je Crkva mistično Tijelo Kristovo, ona nastavlja Njega u svim stvarima. Ona učestvuje u svećeničkom posredništvu Kristovu *čitavim svojim bićem*, pa prema tome po svim svojim udovima. Pa stoga bi bio nesmisao zamisliti Svećeništvo, kao da stoji uz nju, kao da je svećenik jedan posrednik više između duše i Boga. (Nastavit će se)

(12) Masure, *Prêtres Diocésains*, str. 27—28.

IZ BISKUPSKE KANCELARIJE

Broj: 2313—1951

Predmet: † Gyarmathy Adam

Dana 21. studenoga 1951. preminuo je naglom smrću, prigodom jedne prometne nesreće, svećenik đakovačke biskupije Adam Gyarmathy u 34. godini života i 9. godini misništva.

Poziva se svećenstvo biskupije i Apostol. Administrature, da izvoli za dušu pokojnog brata odslužiti jednu sv. Misu.

U Đakovu, 8. siječnja 1952.

† STJEPAN,
nasl. biskup

Školski praznici u N. R. H. Rješenjem Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu N. R. H. od 10. XII. 1951, broj 21285—51, stavljeno je van snage ranije rješenje u istom predmetu od 27. I. 1949. broj 78800—49, koje je objavljeno u „Vjesniku biskupije" br. 1. 1952. str. 16.

Blagoslov grla na Sv. Blaža. Sv. Kongregacija Obreda svojim rješenjem od 3. III. 1936. dopustila je, da se uobičajeni blagoslov grla na svetkovinu sv. Blaža 3. II. može dijeliti ne samo na samu svetkovinu, nego također i u slijedeću nedjelju kroz cio dan, i da se kod blagoslova ne moraju zapaliti svijeće.

Iz uprave „Vjesnika". Novi se pretplatnici primaju i dalje. Pretplata se šalje čekom na račun: 573—963320 Biskupski ordinarijat, Đakovo ili novčanom uplatnicom.

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu — Glavni i odgovorni urednik: Dr Zvonimir Marković — Uredništvo i uprava Đakovo, Strossmayerov trg 1. — Pretplata godišnje 400 Din. — Tisak Gradskog grafičkog poduzeća u Đakovu